

•

راهکارهای پیشگیری وضعی از جرایم اقتصادی

نگارش:
بابک سعادت

www.ketab.ir

سرشناسه : سعادت، بابک، ۱۳۶۰ -

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور : راهکارهای پیشگیری وضعی از جرایم اقتصادی / نگارش بابک سعادت.

مشخصات نشر : تهران: کتاب ابرار، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۱۳۰ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۹۰-۳۲-۸ :

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع : جرایم اقتصادی-- ایران -- پیشگیری

موضوع : Economic offences -- Prevention-- Iran *

موضوع : جرایم اقتصادی -- پیشگیری

موضوع : Economic offences -- Prevention *

رده بندی کنگره : HV۶۷۷۱

رده بندی دیویی : ۳۶۴/۱۶۸۰۹۵۵ : ۷ س ۱۳۹۶ / الف

شماره کتابخانه ملی : ۴۶۸۵۵۶۱

راهکارهای پیشگیری وضعی از جرایم اقتصادی

نگارش: بابک سعادت

ناشر: کتاب ابرار

نوبت چاپ: اول - ۱۶

چاپ:

قطع و تعداد صفحات: وزیری- ۱۳۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۸۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-779-032-8

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به ناشر است و هرگونه تکثیر، بازنویسی، خلاصه برداری و یا برداشت به هر نحوی بدون اجازه کتبی از ناشر مجاز نبوده و منجر به پیگرد قانونی می باشد.

فهرست مطالب

پیشگفتار:..... ۱

فصل اول: جرم و بزه اقتصادی

مقدمه..... ۱۳

جایگاه بزهکاری اقتصادی:..... ۱۵

تعاریف..... ۱۶

تعریف و ماهیت جرم اقتصادی:..... ۱۷

تعریف قانونی جرم اقتصادی..... ۱۸

تعریف حق تعالیان..... ۲۰

ملاک های تعریف جرم اقتصادی..... ۲۰

پیشینه جرم اقتصادی..... ۲۱

تا پیش از قرن نوزدهم..... ۲۱

بعد از قرن نوزدهم..... ۲۲

مصادیق جرایم اقتصادی..... ۲۴

رابطه جرم اقتصادی با جرایم دیگر..... ۲۵

رابطه جرایم اقتصادی و جرایم یقه سفیدها..... ۲۵

جرایم اقتصادی و جرایم سازمان یافته..... ۲۶

تفاوت میان فساد و جرم اقتصادی..... ۲۷

تفاوت جرم اقتصادی با جرایم علیه اموال..... ۳۰

ویژگی های مجرم اقتصادی..... ۳۱

هنجارمندی ظاهری..... ۳۲

عدم باور به قانون..... ۳۲

جذب نزدیکان و آشنایان..... ۳۳

آثار و پیامدهای جرایم اقتصادی..... ۳۳

معیارهای شناسایی جرایم اقتصادی..... ۳۴

الف- نظریه انگیزه های مرتکب:..... ۳۵

ب- نظریه هزینه های اقتصادی:	۳۶
ج- نظریه فرایندهای اقتصادی:	۳۷
د- نظریه نئوکلاسیک:	۳۸
ر- نظریه رفتارشناختی سلب مالکیت غیرقانونی:	۳۹
و- نظریه بازی:	۳۹
صلاحیت محاکم برای رسیدگی به جرایم اقتصادی	۴۲
مفهوم پیشگیری از جرم و انواع آن:	۴۶
پیشگیری اجتماعی	۴۸
پیشگیری وضعی	۴۸
الف- پیشگیری موقتی	۵۰
ب- پیشگیری ضمیمه	۵۰

فصل دوم: پیشگیری، جرایم اقتصادی در قانون نظارتی ایران و اسناد بین

الملل

پیشگیری وضعی از جرایم اقتصادی از طریق اصلاح قوانین	۵۵
اصلاح مقررات مالیاتی	۵۵
اصلاح مقررات ثبتی	۵۸
اصلاح مقررات گمرکی	۶۱
اصلاح مقررات راجع به ثبت شرکت ها	۶۴
اصلاح قوانین و مقررات مرتبط با جرایم اقتصادی (اعم از ماهی، شکلی)	۶۵
پیشگیری از جرایم اقتصادی از طریق ایجاد سیستم دادرسی کیفری افتراقی.....	۶۶
پیشگیری از جرایم اقتصادی از طریق نظارت های سازمانی در فعالیتهای مالی و اقتصادی	۶۸
مفهوم نظارت سازمانی	۶۹
انواع مراجع و دستگاههای نظارتی در ایران	۷۱
مراجع نظارتی در قوه مجریه	۷۲

۷۲	وزارت امور اقتصادی و دارایی
۷۳	سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
۷۴	مراجع نظارتی در قوه مقننه
۷۵	دیوان محاسبات کشور
۷۵	کمیسیون اصل نود قانون اساسی
۷۶	مراجع نظارتی در قوه قضائیه
۷۶	سازمان بازرسی کل کشور
۷۷	دیوان عدالت اداری
۷۸	موانع و محدودیت های اعمال نظارت کارآمد
۸۱	لزوم ایجاد هماهنگی بین مراجع نظارتی
۸۲	جرایم اقتصادی در اسناد بین المللی
۸۳	اقدامات بین المللی برای مقابله با جرایم اقتصادی
۸۵	همکاری های بین المللی
	فصل سوم: پیشگیری جرایم اقتصادی در حقوق ایران و اسناد بین الملل
۸۹	پیشگیری از طریق ایجاد سیستم جامع نظارت و کنترلی
۸۹	شناسایی مشتری
۹۰	نحوه شناسایی مشتری
۹۲	ضمانت اجرای عدم شناسایی مشتری توسط مؤسسه مالی و بانکی
۹۲	گزارش دهی
۹۴	تشخیص مشکوک بودن
۹۵	موارد مورد گزارش
۹۶	اشخاص ملزم به ارائه اطلاعات، وظایف و مصونیت ها
۱۰۱	حفظ و نگهداری سوابق
۱۰۲	آموزش اشخاص ملزم به اعلام گزارش
۱۰۳	پیشگیری از جرایم اقتصادی با کاهش نقش دولت در حوزه تصدی گری
۱۰۳	خصوصی سازی

آزادسازی و کاهش انحصار دولتی.....	۱۰۶
پیشگیری از جرایم اقتصادی با اعلام دارایی.....	۱۰۹
پیشگیری از جرایم اقتصادی با ایجاد واحد اطلاعات مالی.....	۱۱۲
پیشگیری از جرایم اقتصادی با ارتقاء شفافیت در بخش دولتی.....	۱۱۳
شفافیت.....	۱۱۳
ساز و کارهای قانونی ، نقایص و ایرادات	۱۱۷
پیشگیری از جرایم اقتصادی با تعدیل قواعد مربوط به حفظ اسرار بانکی.....	۱۲۱
محدودیت ها و موانع پیشگیری وضعی از جرایم اقتصادی	۱۲۳
پیشنهادات:.....	۱۳۶
راهنماهای اصلاحی	۱۴۱
منابع و مأخذ	۱۴۳

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ
بِالْقِسْطِ

ما پیامبران خود را با دلایل روشن فرستادیم، و با آن‌ها کتاب و میزان
(عدل) را نازل کردیم تا مردم به عدالت عمل کنند.

پیشگفتار:

امروزه اقتصاد، نقش کلیدی در زندگی بشر بازی می‌کند. به همین دلیل مبارزه با
مفاسد اقتصادی دارای جایگاه منحصر به فردی است. برای جرایم اقتصادی عناوینی
چون مفاسد اقتصادی، جرایم یقه سفیدها (که مقام مرتکب وجهه تصمیم قرار
گرفته است) و اصطلاح جرایم سازمان یافته (جرایمی که هدف و غایت آن کسب
قدرت مادی است که با نبرغ فرد، وقوع می‌پیوندد و نیاز به برنامه ریزی دارند.) و
... به کار می‌رود.

جرایم اقتصادی که رفتارهایی غیرقانونی است و با هدف
منافع مالی و مادی ارتکاب می‌یابد، حجم زیادی از جرایم کیفری را به خود
اختصاص داده است و جرایم اقتصادی یکی از بزرگترین و در عین حال مهمترین و
پنهان ترین جرایمی است که تمام جوامع با آن مواجه می‌باشند. از عوامل تأثیرگذار
بر اهمیت موضوع، مرتکبین این جرم می‌باشد که با داشتن مقام و موقعیت عالی
اجتماعی، عدم اعتقاد به جرم بودن عمل، داشتن احترام ظاهری و تکنیک‌هایی
چون فریب و نیرنگ و پنهان کاری موجب ویژگی‌های خاص این جرم شده‌اند.

پراکندگی قوانین کیفری اقتصادی سبب صدور آرای متفاوت از دادگاه‌ها می‌شود
و از سویی بکار بردن این قوانین در جامعه نمی‌تواند به تنهایی عدالت اجتماعی را
محقق سازد و نیازمند اتخاذ شیوه‌ها و تصمیماتی است که ارتکاب افراد به جرایم
اقتصادی را به حداقل ممکن برساند. از اینرو سیاست جنایی بسیاری از کشورها

مبتنی بر مجازات و پیشگیری است. پیشگیری از جرایم اقتصادی با توسل به دو دسته تدابیر و راهبردها، امکان پذیر است: پیشگیری وضعی و پیشگیری اجتماعی. این راهکارها هم در سیاست جنایی ایران و هم در اسناد سازمان ملل متحد مورد استفاده است. در سیاست جنایی ایران در همین راستای پیشگیری، برخی مصادیق جرایم اقتصادی پیش بینی گردیده و برخی هم بعضاً جرم زا هستند مانند ماده ۱ قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶. علاوه بر این متن کنوانسیون مبارزه با فساد مالی (میردا ۲۰۰۳) و کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی (پالرمو ۲۰۰۰) که در مجلس شورای اسلامی تصویب گردید و راهکارهای بین المللی سیاست پیشگیری را در پیش گرفت.

هرچند که پیشگیری وضعی در اسناد بین المللی مورد تاکید است، در ایران سه راهکار عمده برای پیشگیری از جرایم اقتصادی دنبال می شود: راهکار تقنینی که متضمن قانونگذاری تکمیلی، در جهت پیش بینی ضمانت اجراهای کیفری، مدنی و اداری منطبق با کنوانسیون مبارزه با فساد و کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی است، راهکار اجرایی که متضمن نظارت مستمر و بازرسی پیوسته در نهادهای دولتی و نیز ادارات بخش خصوصی است و راهکار اخلاقی در همه بخش های اقتصادی است با همه ی این اوصاف عوامل متعددی چون موقعیت های سازمانی مرتکبین، اهداف ناشی از ارتکاب چنین جرایمی و پراکندگی قوانین از موانع پیشگیری وضعی از جرایم اقتصادی می باشند.